

Kutya és ember a magyar hagyományban

Hitek és tévhitek

Szólásaink, közmondásaink, de még káromkodásaink is hihetetlen gazdagságban szólnak mindennapi életünk társáról, a kutyáról: „eb ura fakó”, „eben gubát cserél”, „egyik kutya, másik eb”, „kutya teremtette”. Mégis: tudunk-e eleget arról, hogy miként vált kísérőnké, vadásztársunkká, javaink őrzőjévé, hűséges barátunkká a kutya?

A kutyatartás legrégebbi emlékei

A legrégebbi korszakokról a nyelvtörténet emlékei tudósítanak. *Fene[vad]* – később valamilyen betegséget jelentő – szavunk alapján feltételezhető, hogy a kutyát már az uráli korban ismerték elődeink. A finnugor korban azonban még nem a vadászatok segítője, hanem főként *húsforrás* lehetett. Az ugor korból (Kr. e. II. évezred) származik a kutya megnevezésére használt *eb* szavunk. A Volga-vidéken élő népek a Kr. e. I. évezredben egy, a svájci Jura hegység cölöpházás régészeti lelőhelyén talált csontok alapján a tőzegkutyának nevezetthez hasonló kutyát tartottak. A korszak végén a kutya minden valószínűséggel a lovas vadászatban a megsebzett vad követésére betanított *segítőtárssá* vált.

Honfoglalás kori szíjvég kutya ábrázolásával Kenézlőről

A Kr. u. 5. század, a nomadizáló állattartás, majd a vándorlás időszaka új szerepkörben mutatja a kutyát. Ekkor a nagyméretű nyájak mellett *munkakutyaként* jelennek meg, főként az állatállomány őrzése a feladatuk. A nagy testű, a jószágokat a farkasok támadásától is megóvó állatok neve, a *kuvasz* ebből az időszakból származik, de a kutya és a farkas utódát megnevező *kölyök* szavunk is csuvasos jellegű ősök jövevényszó.

A honfoglaló magyarság kutyái között főként *nagy testű pásztorkutyákat* és *vadászkutyákat* találunk. A kisebb testű kutya, a mai puli előde nem pásztorkutya, legfeljebb házőrző lehetett. Vadászjeleneteket ábrázoló szíjvégek és lószerszám-veretek igazolják, hogy a honfoglaló magyarság vadászebeket is tartott. A kenézlői temető veretei szögnyakörvet viselő kutyát ábrázolnak.

Kutya szavunkkal 'eb' jelentésben először 1585-ben találkozunk. Eredetileg valószínűleg állathívogató szó volt, s csak a 18. századtól vált a fajták összefoglaló megnevezésévé.

Korai magyar kutyafajták

A magyarnak tartott kutyafajták közül régészeti leletek az Árpád-korban a *kuvasz* és az *agár* előfordulását igazolják. A *kuvasz* név történeti forrásban 1511-ben fordul elő először, jelentése

Koporsó alakú borotvatok, díszítményén a vadász temetése kutyákkal, 1893

Szólások, közmondások

Népi szóláskészletünk több olyan mondást őriz, amely a holttestek és a kutyák közötti kapcsolatot tükrözi. Az „ebek harmincadjára kerül”, „az ebek harmincadjára jut”, „átesett az ebek harmincadján” jelentése annyi, mint „ebek szájába került/az ebek kivették belőle a vámot”, azaz megdézsmálták, felfalták a holttestet. Az „ebadta”, ebtől származik jelentésével ellentétes az „ebadóban hagy” szólás. (Az utóbbi eredeti jelentése: ebek martalékára jutott, kutyák moslékába került.) Így akit ebadóban hagytak, azt „bajban, cserben hagyták”. Az ebadó ebnek adandó valamit jelent. Ami már semmire sem jó, arról azt tartják, hogy jó lesz a kutyának, ha még rosszabb, akkor már a „kutyának sem kell”. Az emberi mohóság, szerzési vágy is megtalálja a maga hagyományát. Elrejtett kincset, pénzt csak úgy lehet kivenni, ha az áldozatul szánt állatot, például: fekete kutyát, ráölik a helyre. Ez az állat megmutatkozik majd a kincskeresőknél.

Az egyházi démonológia szerint a boszorkány az ördöggel, a sötétség, a pokol urával köt szövetséget. A „fekete kutya” az ördög, a hitetlenség megtestesülése. A népi hiedelemben a kutya–ördög szavak egymás szinonimái, rosszálló, megvető értelmű jelentésük azonos. Az eb eme tisztátalan voltára utal az a csúfoló, mely súlyát növeli, hogy egyik kelet-európai és sztyepei nép sem ette meg a kutyahúst, s ennek hagyománya rögződött a magyarság tudatában – a legnagyobb szegénységre utal: „Nincsen kutya Szentpálon, mind megették a nyáron.” Így adódik, hogy káromkodásainkban, szitkozódásainkban az ördög mellett legtöbbször a kutya–eb szó szerepel jelzőként vagy szókapcsolatokban.

K.-B. R. P.

(Vörös I. és Csefkó Gy. kutatásainak felhasználásával.)

Magyar kutyafajtáink mai megjelenése: kuvasz • magyar agár • komondor • erdélyi kopó

'hívány ember'; 1560-ban pedig 'nagy testű, házőrző kutya'-ként említik. Agár szavunk valószínűleg nyugati szláv jövevényszó, s nem zárható ki, hogy a 10–13. században honosodott meg hazánkban.

Komondor szavunk etimológiailag összefügg a kun népnévvel (a 'kunok ebe' jelentésű), a 13. században betelepített nép hozta magával a Kárpát-medencébe. Első említése 1454-ben személynévi, 1519-ben 'eine Hirtenhundrasse' (pásztorkutya fajta). Igen korai, mára kiveszett szavunk a *cenk*, 1395-ből említi a szakirodalom kutya, vadászkutya jelentésben. A kutyatartás differenciálódását jelző szavaink, a *póráz*, *pecér*, *hort*, *szelindek* és *szuka* középkori szláv átvételek.

Szintén a középkortól ismert vadászkutyánk a *vizsla*. A bizonytalan eredetű szó első említése a 14. század közepén fordul elő. Ezt a kutyafajtát főként nyomkövetésre és szárnyasvadászathoz használták. Kutyafajtáink közül a *kopó* neve ugyan már 1237-ben előfordul, de kutya értelemben csak jóval később, a 16–17. században találkozunk vele először, 'egyfajta vadászkutya' jelentésben. A név a 'kap, elkap' igéből származhat, valószínűleg ezt a fajtát a köznemesség tenyésztette a középkorban. Regionális változata lesz a későbbi tudatos tenyésztés során az erdélyi kopó. Az eredetileg vaddisznóvadászatra tanított *szelindek* a 14–15. században a mészárosok és marhahajtók, majd a hajdúk kutyája lett. 1558-ban említik először a *tacskót*, amelynek neve latin eredetű.

Királyok és fejedelmek szolgálatában

A középkorban a királyi és főúri udvarokban nagy megbecsülésnek örvendtek a vadászkutyák, hiszen nélkülük sem lovas, sem hálós hajtóvadászat, de

a nyilas vagy puskás vadászat sem volt elképzelhető. Az agarakat, kopókat, vizslákat igen nagy számban tartották, a különböző vadászati módokra külön fajtákat neveltek ki. Idomításukkal, gondozásukkal a Bonfini által is említett *kutyapecérek* foglalkoztak. A vadászatokon a vadat űző, kürtszóra szoktatott falkát a falkamester és az egyforma zöld ruhába öltöztetett lovas pecérek vezették, a vadászok lóháton követték őket.

Ismerjük a különböző vadászati módokat (Radvánszky Béla leírásából). II. Lajos agárfalkáját a Csepel-szigeten lévő ólakban tartották. István királyi apród felügyelete alatt állottak, és az ő feladata volt az agarak Budára, majd visszazállítását a vadászatok idején. A király legkedvesebb kutyáit az udvari illemszabályok ellenére közvetlenül maga mellett tartotta. Egyházi emberei és udvarnokai megbotránkozása ellenére

Kutyapecér középkori ábrázoláson. A pecér a vadászebeket idomította és azokat a vadászaton, hajtás közben vezette

azok a fogadótermekben tanyáztak, sőt az asztalnál enni is kaptak.

Az erdélyi fejedelmekről köztudott, hogy nagyszámú agarat, kopót és vizslát tartottak. Bár agárral elsősorban nyulat hajtottak, I. Rákóczi György őzekre is agarászott. Thököly Imre 1694. június 11-én kölyökmedvét fogott el agaraival. Bethlen Gábor fejedelem – aki legalább 50 kopóval rendelkezett – két kedves agarának, Hókának és Kormosnak a neve is fennmaradt. Apafi Mihály fejedelemnek még ennél is többre, 83 kopóra volt szüksége, és 53 vizslát tartott.

A sólyommal való madarászáshoz nélkülözhetetlenek voltak a vizslák. Ezek keresték meg a nyulakat és repítették fel a szárnyas vadat. Ezután a sólyom fejről gazdája lehúzta a sapkát és elengedte. A sólyom a vad után repült, addig hajtotta, míg levágta, majd visszazállt gazdájához. Ezután a vizsla a levágott vadat felvette és elhozta. A sólymokat felváltva bocsátották a vad után. Főként fűrjre, fogolyra, fácánra és nyúlra vadásztak így. A legjobb vizslákat igen megbecsülték, a szobában volt a helyük. Bethlen Gábor fejedelem egyik szép, öreg, hűséges vizsláját mindig a szobájában tartotta, egy másik, Tigris nevű pedig a fejedelem bársonyszékében heverészett.

Őrző-védő szerepben – a kuvasz és a komondor

Amilyen sokat tudunk a királyok és fejedelmek vadászatokon használt kutyáiról, olyan kevés feljegyzés maradt ránk a pásztor- és parasztkutyákról. Nehéz a mai kutyatenyésztők fogalmi szerinti fajtatisztaságukról beszélnünk, hiszen a 16–19. században elsősorban *hasznosságuk, erejük és megbízhatóságuk* alapján szelektálták őket. Valószínű azonban, hogy a jószágok és az

Fickó, a család vizslája már csak szoborként „üdvözlő és védi az ajtót”.
Domokos Béla szobra

úton járók védelmére leginkább a nagy testű, fehér színű kutyákat használták, főként azért, hogy sötétben is megkülönböztethessék őket a szürkés színű farkasoktól. Még a 19. században is gyakran keverték a két legjellemzőbb őrzőkutya, a kuvasz és a komondor elnevezését.

Az egész évben legelőn tartott jószágokra a legnagyobb veszélyt a Kárpát-medencében a farkasok jelentették, de a hegyvidéki területeken nem volt ritka a medvék kártétele sem. A gondjukra bízott nyájakért saját vagyonukkal feleltek a pásztorok, és nem kis feladatot jelentett számukra a tolvajok kártételének a megakadályozása. A kuvasz magas, nagy testű, fehér, hosszú, hullámos szőrű őrzőkutya. A középkorban farkas, bölény és medve vadászatánál is felhasználták. A hegyvidékeken, a kárpáti havasokban főként kuvaszok őrizték a nyájukat, nyakukat szöges örvék védték, így a farkassal is szembeszálltak. A hegyi utakon közlekedő szekeresek gyakran kuvaszokkal védelmezték ma-

gukat és portékájukat. 1667-ben egy háromszéki panaszos jelenti, hogy három „sertés marháját” szaggatták meg „valami kuvaszok”, „kik lécfalvi szekerekkel jártak”. A kuvaszt – főleg a nagyobb testű jószágokhoz – terelésre is betanították.

A komondor magas, nagy testű, fehér színű, szőre egész testén hosszú, göndör és bozontos, gyakran a rackajuh tincseire emlékeztet. Nyáron a nyakán, mellén és a törzs elején megvedlik, hátsó testén megmarad a bozontos régi szőr. Pethe Ferenc a következőképpen jellemzi: „Ez a hatalmas és igen szép kutyafajta, mely Magyarországon kívül tsak némely nagy utasok előtt ismeretes [...] Rendes nagyságában, mint egy jó nagy szelindek, de szálasabb, bolyhos, suta feje szőrei teszi köptzössé...” A 19. század elejétől főként csikósok és gulyások nappal a tanyahely, éjjel a nyáj körül tartották, a 20. század fordulójától falusi vagy tanyai házőrző lett.

A terelés mesterei, a puli és társai

A 18. században, főként a német és morva eredetű juhajtók terjedésével hozható összefüggésbe a kisebb testű, főként terelésre alkalmazott, gyors mozgású kutyafajták megjelenése. A terelőkutya a nyáját az állatok körbe-szaladásával igen hamar egy csoportba terelik vagy pedig egy-egy oldalon futva és csaholva a másik irányba indítják, fordítják. A terelő eb mindig a gazdája parancsát teljesíti. A pásztor szóval és intéssel adja tudtára, hogy mit kell elvégeznie. A kutya közben többször vissza-visszanéz a gazdájára, munkájának helybenhagyását, illetőleg új utasítást várva. Ezt a pásztor ismét szóval és intéssel, ha nagy a távolság, akkor botjának és kalapjának lengetésével végzi el.

1756-ban szólnak először forrásaink a pumiról. A terrier jellegű kutya szőre rövidebb, és nem olyan fürtös, mint a pulié, füle felálló, figyelő, a 20. század közepén ez a juhászok legkedveltebb hajtókutyája. A Dunántúl felől terjedt el, az alföldi tanyás vidéken ébersége és bátorsága miatt házőrzőként is alkalmazták a 20. század második feléig.

1765-ben, Kiskunhalas tanácsi jegyzőkönyvében említik először a pulit. Neve német eredetű, valószínűleg a pudli (felnémet Pu'l „uszkár”) szóból származik. Tévesen terjedt el az a nézet, mely szerint a puli a magyarok közép-ázsiai, ősi eredetű kutyafajtája. A valóság ezzel szemben az, hogy ez a rendkívül okos, jól tanítható, többféle színárnyalatban ismert, hosszú szőrű, kis testű kutyafajta csak a 19. században terjedt el Magyarországon.

A puli több változatát is számon tartja a néprajzi irodalom. A Nagykun-ságban és a Tiszazugban megkülönböztetik a kisebb testű, leginkább fekete, esetleg szürke vagy barnás árnyalatú, főleg juhoknál használt magyar pulit a valamivel nagyobb, rövidebb szőrű német vagy csupasz pulitól, amely szürkés

Bélyegmúzeum

Bélyegmúzeum

Puli és pumi 1967. évi magyar bélyegeken

Élet a Hortobágyon: a számadó és fia, mellette kuvasz. Képeslap a két világháború között

MNM Törvénytár

színű, gyakran hegyes, csupasz fülű volt. Ezt a fajtát erősebbnek tartották, inkább a gulyások kedvelték. Erdélyben és az Északi-Kárpátokban, ahol a racka, purzsa, curkán és más, nem német eredetű juhajtatókat tartottak, nem találkozunk a nyájuk mellett pulival.

A dunántúli terelőkutya jellemző fajtája a 18. században még írásban név szerint nem is említett *mudi*. 1773-ban írt le Buffon először egy *mudi* típusú pásztorkutyát, később Pethe Ferenc (1815), majd Herman Ottó (1912) tudósított róla. A spic jellemű, több színváltozatban létező, felálló fülű, közepes testű, rövid, hullámos szőrű *mudi* igazi munkakutya. Ma ismert formája a 19. század végére alakult ki, és főként nagyobb testű jószág, szürkemarha-gulya mellett tartották. Céltudatos tenyésztése csak a 20. század elején indult meg.

A kutya betanítása, gondozása

„A jó puli többet ér, mint egy ember” – legalábbis a nyáj mellett, vélték a juhászok, s nagy gondot fordítottak rá, hogy sose fogyjanak ki a jónak tartott *kocapuli* szaporulatából. „A valódi juhásznak volt *kocapulija* meg *kani* is, akkor nevelt másikat, ha öregedett a pulija.” Csak jó hírű kutyával párosított, ennek idejét is megválasztotta. „Téli kutya, nyári menyasszony egy se jó!” – tartották. Egy fialásból csak egy kutyát hagyott magának, többet csak akkor, ha valaki megkérte erre. A 10–12 hetes kiskutyák már kint voltak anyjukkal a legelőn. Amelyik elfáradt, azt a pásztor bevarrott ujjú szűrűbe tette. Három hónapos korában a munkára tanítás játsszal kezdődött, a pásztor igyekezett a kiskutyát magához szoktatni. Legelőször a következőkre tanította: „*Ide gyere! Nem mész hátra! Űlj le! Ott maradsz.*” A következő fontos lépés a *botra ugratás* és általában a *ráusztatás* [...] Később megpróbálta fejintéssel küldeni. Ha nem ment, visszahívta, megnadrágolta, kézzel megverte [...] A jól hajtott visszahívja a pásztor, megsimogatja.” Nyúl után nem szabad a pulit *ereszteni*. Ha rákapott a tojásra,

Néprajzi Múzeum, Keszi Kovács László felvétele

Kukoricagöré magas alapon, ahol baromfiólak és a házőrző kutya vackául szolgáló ól is helyet kapott. Magyarcsanakád, 1948

főtt tojást forrón nyomtak a szájába. A leggyakrabban alkalmazott irányítószavak a következők: „*Eredj elébe! Hajtsd a hátulját! Eredj csak oda! Hajtsd csak!*” Közben a pásztor kézzel, bottal és kalappal int. „Mikor a kutya hajtotta messziről, hogy szóval sem érte, akkor intettünk, hogy erről kanyarints. Vagy akkor emerről. Amikor jó volt, akkor az ember felnyújtotta a botot, akkor már tudta, otthagya őket.” A kisebb testű puli az öregebb mellett tanult, a nagyobb kutyát inkább egyedül tanították.

A Tiszazugban még a 20. század elején előfordult, hogy az őrzőkutyák számára kupecektől leromlott lovat vettek, és annak a húásával etették őket. A Hortobágyon, a Nagykunságban, de a Tiszazugban is úgynevezett döngkerékre – földbe ásott rúdra rögzített szekérkerékre – rakták a húst (de csak télen, mikor nem bűdösödött meg), és abból naponta vágtak a kutyáknak. A 20. századi néprajzi leírások azonban többnyire arról szólnak, hogy a pulik a gazdájuk eledeléből, főként annak maradékából kaptak. A tiszazugi uradalmakban a kutyájával elszegődő bojtárnak *pulikosztolás* is járt, ezt belefoglalták a pásztor bérlevelébe. Túrkevéen a pásztorkutya elsősorban kenyéren, kenyérhajon és maradékon, Orosházán korpakenyéren éltek.

A nyájuk mellett tartott nagy testű kutyáknak a legritkább esetben volt külön óljuk, rendszerint a szabad ég alatt töltötték az éjszakát, s a pulit és a többi kisebb terelőkutya is csak nagy hidegben engedték be a hodályba. Nagy Gyula a Vásárhelyi-pusztán lévő tanyákról írja, hogy „Nincsen tanya

kutyaház, kutyáól nélkül [...] – Néhány tanyában kettő is volt [...] Nagyobb része szegletes, de előfordul kerek is. Gyakran valamelyik melléképülethez ragasztották: tyúkólhoz, a disznóól *akoljához*, ritkábban az istálló ajtaja közelében, a fal mellett találni. Majdnem kizárólag vályogból rakták s tapasztották. A teteje is sár. Ritkábban találkozni deszkából készülttel.”

Kutyakolonc és pergő

A bőrszíjra erősített, vasláncon a kutya lába előtt lógó hengeres kőrifadara-bot, a *kolonc*ot a nagyvérű, túl gyorsan hajtó terelőkutya nyakára kötötték. Sok helyütt a láncra nem kötött, szabadon járkáló házőrzőkön látni, Erdélyben napjainkban is használják, főként azért, hogy a kutya ne hajtsa a vadat.

A szöges örv, a *vasörv* a 19. század végén általánosan elterjedt kovácskészítmény volt. Többnyire 5-6 cm hosszú tüskék álltak ki belőle, és a farkasok, más ragadozók ellen óvta a nagy testű őrzőkutyákat. A kisebb méretű, úgynevezett szeges örv a terelőkutyaikat védte rókától vagy más kutyák harapásaitól.

A *pergő* sárgarézből készült, belül üres gömb, bőrszíjjal rögzítik az állat nyakára. Belsejében vasmag vagy kavics zörög, általában a némán terelő

A kutya nyakába gyakran koloncot kötnek, hogy ne ugorjon át a kerítésen, és így éjszaka ne kódorogjon. Az értelmesebb kutyának ez nem nagy akadály: szájába veszi a koloncot, és úgy ugorja át a kerítést. Tiszaug, 1952

Néprajzi Múzeum, Csermák Géza felvétele

A farkasok ellen védő szöges nyakörvet viselő kutya. Festmény részlete, 1860

vagy keveset ugató kutyára használják, persze csak akkor, ha éppen nem legeltetnek tilosban.

A kutya és a veszettség

Herman Ottó figyelt fel rá, hogy a nagy testű komondorok, kuvaszok közül sokat folyóról vagy *valamilyen vízfolyásról neveztek el*. Széles körben ismert volt a 18–19. században ez a gyakorlat, Szirmay Antal magyarázata szerint: „A magyarok úgy vélik, hogy az olyan kutyának nem kell megvesznie, amely valamelyik közeli folyóvíz nevét viseli.”

A babonaságnak tartott névadási szokás a 20. század közepéig élt, s a kutyákra nézve legveszélyesebbnek tartott betegség, a veszettség ellen óvta a jószágot és környezetét.

A kutya és a pásztortolt állatok nehezen orvosolható betegsége a veszettség. A középkor óta számos praktika, babonás eljárás terjedt el, sőt „veszettervos”-nak nevezett emberek is igyekeztek a „dühös” állatot – nemcsak kutyát, hanem szarvasmarhát, embert is meggyógyítani. 1570-ben özvegy Batthyány Ferencné ajánlja, hogy a veszett kutya által megmárt embernek három-három kőrisbogarat kell megennie. 1598-ból Radvánszky Béla közöl egy éghíború és veszettség ellen való ráolvasást: „Zarab Zarabia, Zarabista Ravabuntur ez Igeket kenyra (= kenyér) avagy Perczre Iryad es az dehös allatnak adh megh enni es megh jogyol.”

1792-ből a kunszentmártoni Perenyész Menyhért módszerét Magyary-Kossa Gyulától tudjuk: Különbféle szárított füveket porrá törve és megszitál-

va kellett összekeverni az úrnappal lerázott, megölt, megszáritott, porrá tört kőrisbogárral és isten tehénkéjével (nünüke), majd beadni pálinkával a megmárt embernek. Úgy is gyógyították a veszettséget, hogy hirtelen vízbe dobták a veszett kutya által megmárt személyt. A Tiszazugban az agyonütött veszett állatra szalmát terítettek, és elégették. A szétkapart pernyén hajtották át a jószágot, hogy ne kapja el a betegséget.

BERECZKI IBOLYA

Ajánlott irodalom

Bereczki Ibolya, T.: Pásztorkutyatartás a Tiszazugban. In: *Emlékkönyv a Túrkevei Múzeum fennállásának 30. évfordulójára*. Túrkeve, 1981. 163–182.; Herman Ottó: *A magyar pásztorkutya nyelvincse*. Bp., 1912.; Paládi-Kovács Attila: *A magyarországi állattartó kultúra korszakai*. Bp., 1993.; Radvánszky Béla: *Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században*. I. Bp., 1986.; Szabadfalvi József: *Kutya- és macskatartás*. In: *Magyar Néprajz. II. Gazdálkodás*. Főszerk. Paládi-Kovács Attila. Bp., 2001. 800–810. Tálasi István: *A Kiskunság népei állattartása*. Bp. 1936. Faksimile kiadása: Szolnok, 1974.

Vesztség elleni védőoltás

A főleg kutyamarástól származó emberi veszttség elleni védőoltást Pasteur 1885-ben találta fel, Magyarországon Hógyes Endre fejlesztette tovább 1887-ben. 1929-ben hazánkban is engedélyezték a veszttség elleni oltóanyagok forgalomba hozatalát és az egészséges kutyák oltását. Külföldön ekkor már a kutyák megelőző veszttségi oltása széles körben elterjedt. Élen járt e téren Japán. Amerikában, Spanyolországban, Olasz- és Németországban, Ausztriában és Csehországban 1931 elejére már több mint kétmillióra tették a beoltott kutyák számát.

Amikor dédapáink meghallották, hogy hatósági intézkedések keretében akarják a veszttség elleni oltást kötelezővé tenni, mint minden kényszerszabályozásnál, itt is sok ellenző akadt. Hiába próbáltak a hivatalok az angol példával érvelni, ahol a rendszabályok szigorú foganatosításával kiirtották a veszttséget. Sok ebtartó félt attól, hogy az oltás hatására kutyája megbetegszik, s őt, illetve családtagjait is megfertőzheti. Emiatt az állatorvosok széles körű felvilágosító munkába kezdtek: az emberi himlő, a sertéspestis, illetve a lépfene ellen bevált vakcinázási programok eredményeit ismertették.

A beoltott kutyák száma 1929-ben mindössze 5358 volt Magyarországon, s 1931-re ez a szám alig haladta meg a tízezeret. Az oltási tapasztalatok arról győzték meg az orvosokat, hogy a megelőzés céljából vakcinázott ebek környezetükre nem jelentettek veszélyt, s egytől egyig túléltek a beavatkozást. A védőoltást azonban, melyet évente kellett megismételni, csak a gazdák töredéke kérte. Ennek oka az lehetett, hogy az 1920-as évek végén, 1930-as évek elején vidéken nemigen

Vesztett kutya a londoni utcán. Angol karikatúra, 1826

áldoztak a kutyákra. Az oltást népszerűsíteni kívánó hatóságok ekkor a haszonállatokon, különösen a lovakon, sertésen, szarvasmarhákban és kecskéken végzett, úgynevezett posztinfekcionális oltások eredményeivel igyekeztek érvelni. Eszerint 2306 állatot oltottak be nem sokkal az után, hogy veszett kutyák harapták meg őket, s mindössze 30 betegedett meg közülük. Ha nem kapták volna meg az oltást, 30-40%-uk elhullott volna. A haszonállatok ára miatt sok kisparaszti gazdaságban már csak ezért is felfigyeltek a kutyák oltásának új lehetőségére, s szervezeteiken keresztül hamarosan megfelelő mennyiségű és elfogadható árú vakcina biztosítását kérték a kormányzattól.

Forrás: www.kutya.hu (Tóth Zsigmond)